

ΧΑΡΑ ΑΝΙΚΗΤΗ

ΕΙΤΑΝ αποφασισμένος ὁ γέρο-Τριαντάφυλλος νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸν πικρὸν αὐτὸν κόσμο νικημένος ἀπὸ τὶς πίκρες του. Ἡ λαχτάρα, ἡ ἐλπίδα, κ' ἡ δύναμη τῆς χαρᾶς φλέγανε μέσα του πάντα καὶ σπαρταροῦσαν, ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς νιότης του. Τὸν ἐβλεπες, κ' ἔλεγες, νά, ἄνθρωπος ποῦ τοῦ ἀξίζει νὰ εὐτυχῇ. Ὁχι γέλοιο, ὄχι χαμόγελο, μικρὸ τρεμούλιασμα μοναχὰ στὰ χεῖλη του ἔσωνε νὰ σὲ καταπείσῃ ἀπὸ τὴ φύση νὰ θρέψῃ τῆς

πῶς εἶταν ἡ ψυχὴ του περιβόλι χαρᾶς τὰ λουλούδια.

Κι' ὡς τόσο, καθὼς ὅλα στὸν κόσμον παράξενον, ἔτσι κ' ἡ τύχη τοῦ χρυσόκαρδου ἐκείνου ἀνθρώπου. Ὅλη του ἡ ζωὴ στάθηκε ἀδιάκοπη σειρὰ φορτοῦνες καὶ συφορές. Ξενιτεύτηκε νέος ἀπὸ τὴν πατρίδα, καθὼς ὅλοι τοῦ φτωχικοῦ του νησιοῦ. Σ' ἓνα ξερὸ νησί, ποῖος νὰ πρωτοζήσῃ! Ἐκαμε

ΣΗΜ. — Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη ὡς διηγηματογράφου καὶ ποιητοῦ ἐκ τῶν κρατίστων, καταλαβόντος ἐπιφανῆ θέσιν ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογίᾳ τῆς Ἑλλάδος, εἶνε ἤδη γνωστὸν εἰς τὸ ἑλληνικὸν δημόσιον. Χάριν τῶν πολλοῦ φίλων ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡμερολογίου παραθέτομεν ὧδε καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀγαστοῦ καὶ πολυτίμου συνεργάτου.

κάθε νέος τῆς προκοπῆς τὸ σταυρό του, καὶ πήγαινε στὴν Ἀνατολή. Εἶταν τότες ἡ Ἀνατολή εἶδος Καλλιφορνία.

Πέρασε ἐκεῖ κακορρίζικα χρόνια ὁ δουλευτής μας. Κακορρίζικα, γιατί πλάκωσαν ἄξαφνα χρόνοι δύστροποι, καὶ σὰ νὰ μὴν ἔσωναν τὰ κακὰ μαξούλια, βρέθηκε νὰ εἶναι τότες κ' οἱ ζεῖμπέκοι στὴ δόξα τους, καὶ νὰ πάρουν ἀπάνω τους δὲν μποροῦσαν οἱ νησιῶτες ποῦ ἐρχόντανε νὰ δοῦν ἄσπρη μέρα. Ὁ δικός μας ὁμως, ταυτί του, ποῦ λέει ὁ λόγος, δὲν ἴδρωνε. Ὅχι πῶς δὲν τὸν ἐμελλε. Ἄλλο δὲν ὄνειρεύουνταν, παρὰ νὰ γυρίση στὸν τόπο του μὲ κατάσταση. Καὶ κατάσταση μὲ τέτοιες χρονιές δὲν μποροῦσε νὰ γείνη. Μὰ οἱ ἀναποδιές αὐτὲς τῆς τύχης, ποῦ ἄλλοι τίς ἐπαιρναν κατάκαρδα καὶ ἐχειροτέρευαν τὴν κακοτυχία τους, ὁ Τριαντάφυλλος τίς εἶχε παιδιοῦ φουσημάτα σὲ μεγάλη γαλήνη.

Σὰν καλὸς ἔμπορος, κάθε του ὥρα τὴν περνοῦσε ἀνάμεσα σὲ σακκούλια ρύζι καὶ βαρελλία τριμμένη ζάχαρη. Κι' ἂν κάθιζε κάποτε, εἶτανε γιὰ νὰ γράψῃ στοὺς δικούς του. Στὴν καμαρά του, ἀπάνω ἀπὸ τὸ μαγαζί, ποτὲς δὲν ἀνέβαινε παρὰ γιὰ νὰ κοιμηθῇ.

Αὐτὴ εἶταν ἡ ζωὴ του χρόνια πολλά. Ζωὴ ποῦ μποροῦσε τὴ ψυχὴ λυχνάρι νὰ τὴν καταντήσῃ ἐτοιμόσβεστο, πλάκα ἄγραφη νὰ τὸν κάμῃ τὸ νοῦ, θρύμματα τὴν καρδιά, ἐρείπιο τὸν ἄνθρωπο. Τὸν Τριαντάφυλλο ὁμως, ὄχι. Αὐτὸς ἔλπιζε πάντα πῶς θὰ τονε χαρῇ τὸν κόσμο, κ' ἐλπίζοντας χαίρουνταν, κ' εἶταν εὐτυχής.

Βαριά, σκοτεινά, ἀτέλειωτα ἦσαν ἐκεῖνα τὰ χρόνια, κι' ὁμως περνοῦσαν. Καὶ μὴν ἔχοντας ἡ καρδιά του μήτε τῆς ἀγάπης τὰ γλέντια, μήτε τῆς συντροφιάς τὰ καλὰ σ' ἐκεῖνο τὸ Τουρκοχώρι, κρυφοσπαρταροῦσε κατάβαθα γιὰ τίς χαρὲς ποῦ μιὰ μέρα θάρθουν, κ' ἔτσι περνοῦσαν τὰ χρόνια.

Εἶχε μὲ πολλὴ δυσκολία, μ' ἀδήγητους κόπους, καὶ μ' οἰκονομία νησιώτικη, μαζεμένα μερικὰ χρήματα, ποῦ τὰ λογάριαζε ἀρκετὰ γιὰ νὰ γυρίσῃ πίσω, ὄχι δὲ καὶ γιὰ πάντα, μὰ νὰ παντρευτῇ, καὶ ν' ἀφίνη κατόπι τὸ σπιτικό του καὶ νὰ μαζεύῃ πάλι σὲ κείνη τὴν καρδιὰ τῆς Τουρκιάς, νὰ δουλεύῃ μὲ τὴν παρηγοριά πῶς κάθε λαμπρὴ θὰ ξανάρχεται στὴν

καλή του. Αὐτὸ εἶταν τὸ σχέδιό του, κι' αὐτὸ μοναχὰ ἔσωνε νὰ τονε γεμίζη χαρά.

Μὴν κάμουμε ὅμως τὸ λᾶθος καὶ θαρρέψουμε πῶς εἶτανε λαφροπέταχτο πουλὶ τῆς χαρᾶς ὁ Τριαντάφυλλος. Εἶχε βαθιά, πολὺ βαθιά τὴν καρδιά του. Ἡ φαντασία γιὰ ταυτὸν εἶταν ὄχι ἀέρας καὶ σύννεφο, ποῦ ἂν γελαστῆς καὶ τὸ πάρης γιὰ τίποτε στερεό, πατᾶς, καὶ πέφτεις στὴν ἄβυσσο. Εἶτανε σύννεφο, ναι' μὰ σύννεφο ποῦ τὸ χρύσωνε τῆς χαρᾶς ὁ ἥλιος καὶ ποῦ φωτοβολοῦσε ὀλόγυρα στὸν ἀκέρηο του νοῦ. Ἀνόητα κι' ἀκατόρθωτα πράματα δὲν ὀνειρεύουνταν ὁ Τριαντάφυλλος. Ὁνειρεύουνταν, καθὼς εἶδαμε, φυσικώτατο πρᾶμα, πρᾶμα καθημερινό, ἀπλό, εὐκολό, ἀπαραίτητο μάλιστα. Κι' ὀνειρεύοντάς το τὸ νοιοῖθε μέσα του μ' ὅλες του τίς ὁμορφιές, ὁμορφιές ποῦ τίς λάτρευε τόσο, ποῦ νὰ βασταχτῇ δὲν μπορούσε, καὶ ξεχειλίζε ἡ χαρά του μὲ τὴν ἀνιστόρηση μοναχῇ, φεγγολοῦσε ἡ ὄψη του, τὸ τραγούδι του καταντοῦσε κελάδημα, καὶ τὸ γέλοιό του γλέντι.

Εἶταν ὅμως ἡ σερμαγιά του μπλεγμένη, κ' ἔπρεπε νὰ κάμῃ περιοδεία στὰ χωριά νὰ μαζέψῃ τουλάχιστο μέρος, πρὶ νὰ ξεκινήσῃ γιὰ τὴν πατρίδα. Ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, τὸ κατάφερε νὰ γυρίζη 'στὸ Τουρκοχώρι του μ' ἀρκετὲς χιλιάδες. Ὡς δυὸ ὥρες ὅμως δρόμο ἀπὸ τὸ Τουρκοχώρι, ἐκεῖ ποῦ κατέβαινε λόγγο βαθύ, ἀπλώνει τὰ χέρια του ἑνας ζεῖμπέκης κι' ἀρπάζει τὸ καπίστρι τοῦ ἀλόγου, τοῦ ἀντικρύζει πιστόλι ἄλλος, ψάχνει τὰ δισάκκια του τρίτος, καὶ σὲ λίγη ὥρα μένει ὁ Τριαντάφυλλος μὲ τᾶλογο μοναχὸ κὶ μὲ τὸ ρωλόι του, ποῦ τὸ τοῦ ἀφῆκαν, ἐπειδὴ ἑνας τους ἔτυχε νὰ τονε γνωρίζῃ.

Ἐφτασε ὁ δύστυχος στὸ μαγαζί του συλλογισμένος, πικραμένος, ἀπελπισμένος ὅμως ὄχι. Αἶ, ἄλλα πέντε χρόνια δουλειά, εἶπε, καὶ γίνεται. Κι' ἄρχισε νὰ δουλεύῃ πάλι καὶ νὰ ἐλπίζῃ χαρούμενος.

Πέρασαν τὰ πέντε τὰ χρόνια, γύρισε στὴν πατρίδα, παντρεύτηκε, ξαναγύρισε στὴν Ἀνατολή, πάλι ξαναῆρθε στὸν τόπο του, ὅλα σ' ἓνα χρόνο μέσα, κ' ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς εἶδε Θεοῦ πρόσωπο αὐτοὺς τοὺς δώδεκα μῆνες, κι' ἀπογεύτηκε τῆς ἀληθινῆς τῆς καλοτυχιάς. Εἶταν ὅμως γραφτό του νὰ

μὴν παραχρονίση τὸ μεγάλο τοῦτο καλὸ. Ἀπάνω στὸ δεῦτε-
ρο χρόνο τῆς παντρεϊᾶς του, ἐκεῖ ποῦ δούλευε στὴν Ἀνα-
τολή, τοῦ ἔρχεται ἡ μαύρη ἡ εἵδηση, πῶς ἀπόχτησε κόρη,
μὰ τὴν πλέρωσε μὲ τὸ ταίρι του.

Ἐμεινε χῆρος, πῆρε τὴν μικρὴ ἡ ἀδερφή του, καὶ σὰ
μάννα τὴν κοίταζε καὶ τὴν ἀνάθρεφε, μεγάλη παρηγοριὰ καὶ
πίκρα κρυφὴ, ποῦ παντρεῖα δὲν χάρηκε, καὶ φαμελικὲς χαρὲς
δὲν ἀπόλαψε. Μόνο, ἀντὶς ν' ἀνοίγη κάθε λαμπρὴ τὸ σπίτι
του καὶ νὰ τὸν ἀποδέχεται, ἔμενε νοικιασμένο τὸ σπίτι σὲ
ξένους, καὶ τὴ μικρὴ του, ποῦ γιὰ χάρη της τώρα δούλευε
στὰ ξένα, τὴν εὑρίσκε στῆς ἀδερφῆς του τὸ σπίτι· ἀδερφῆς
φυσικά, μὰ παντρεμένης κι' αὐτῆς, μὲ ξεχωριστὴ φαμελιά,
ξεχωριστὰ συμφέροντα, καὶ μ' ἄντρα ὅχι πολὺ τῆς ἀρεσκειᾶς
του. Δὲν ἔσωσε ὅμως μὴτ' αὐτὴ ἡ ἀναποδιὰ νὰ σβύσῃ τὸ
φῶς ποῦ ἔλαμπε μὲς στὴ ψυχὴ τοῦ χαροκαμένου Τριαντά-
φυλλου, κ' ἡ χαρά του, ἂν καὶ τώρα τὴν ἴσκιωνε βαθεῖα συλ-
λογὴ, ἀνέτελλε πάντα στὸ ἥμερο πρόσωπό του καὶ τὸ χαρί-
τωνε μ' οὐράνιο χαμόγελο· καὶ μικρὸ πρᾶμα δὲν εἶτανε νὰ
χαίρεται γιὰ τὰ καλὰ ποῦ τοίμαζε τῆς μικρῆς του.

Ἄν δὲν εἶταν ἀληθινὴ, ἡ ἱστορία αὐτὴ, μονότονες θὰ φαί-
νονταν οἱ ἀπανωτὲς οἱ δυστυχίες τοῦ ἥρωά μας ἀπὸ τὴ μιά,
κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὰδάμαστό του κουράγιο, ἡ ὑπομονή, κ' ἡ
ἀστείρευτὴ του ἐλπίδα. Μὰ γιὰ νὰ μὴν βαρεθῇτε, ὅσο κι' ἂν
εἶνε ἀληθινὰ τοῦ Τριαντάφυλλου τὰ πάθια, ἄς σᾶς πῶ μιὰ
καλὴ πῶς καὶ τὸ κορίτσι ἐκεῖνο, ποῦ σὰν εἰκόνα τῆς μάν-
νας του ζωντανὴ γλυκόμεγγε στὰ μάτια τοῦ ἀγαθοῦ της πα-
τέρα, πάει κι' αὐτὴ στὴν πρώτη της γέννα σὰν παντρεύ-
τηκε κι' ὥς φαίνεται γιὰ νὰ ξαναπαραστήσῃ τέλειο τὸ δρᾶμα
τῆς μακαρίτισσας τῆς μάννας της, ἀφῆκε καὶ κείνη τοῦ γέ-
ρου ἓνα ἐγγονάκι, μιὰ μικροῦλα δοσμένη σὲ ξένο σπίτι κι'
αὐτὴ, κι' αὐτὴ μὲ ξενιτεμένους εὐχὲς καὶ φιλιὰ ἀναθρεμμένη.
Γιατὶ ἂν καὶ δὲν εἶχε πιά ὁ γέρος ἀνάγκη, τοῦ κατάντησε
δεύτερη φύση νὰ ξενιτεύεται, ὥσπου ὠρίμασε τόσο, ποῦ μὴτε
νὰ ξενιτεύεται πιά δὲν μπορούσε, κ' ἔμεινε στὸ νησί καὶ
ξανάνοιξε τὸ σπίτι του ὕστερ' ἀπὸ τόσα καὶ τόσα χρόνια,
κ' ἔβαλε μέσα τὴν ἐγγονή του, κοπέλλα τώρα κι' αὐτὴ ὠριμὴ
γιὰ τίς χαρὲς τῆς ζωῆς.

Εἶταν Αὐγουστος μῆνας, καὶ μέσα στὸ πλούσιο τὸ σπίτι του, ἀπάνω πὲ μαλαχὸ καναπέ, κοίτουσαν κατάχλωμος καὶ ζαρωμένος ὁ γέρο—Τρυντάφυλλος. Τὰ χέρια του σαλεύανε δὲ σαλεύανε, κι' ὡς τόσο τὰ δάχτυλά του, ποῦ χρόνια τώρα ἢ θέλησή του νὰ τὰ πῇ δὲν μποροῦσε δικὰ της, τρέμανε σὰ μισόξερα φύλλα ἑτοιμα νὰ πέσουνε στὴ μάννα τῇ γῇ. Μὰ μήτε τὰ χεῖλη τοῦ γέρου δὲν εἶχαν τώρα συμμαζεμό, κι' ἄλλο δὲν ἰστοροῦσε τὸ τρεμουλιαστὸ πρόσωπό του παρὰ πό-
νους καὶ τᾶλλα σημάδια τοῦ ἀλύπητου χρόνου. Καὶ τοὺς πό-
νους τοῦ ὅμως, κι' ὅλα τᾶχα καὶ τὰ σημάδια τῶν γερατειῶν τὰ εἶχε καταπονεμένα ἢ ἐλπίδα κ' ἢ χαρὰ ποῦ πάλι μπρο-
στά του γλυκοφέγγε, κ' ἴσως μάλιστα τὸ πιώτερο τὸ τρε-
μουλιασμα τῶν χειλῶν εἶταν ἀποτέλεσμα τῆς χαρᾶς. Δι-
καιολογημένης χαρᾶς ἐκείνη τὴν Κυριακὴ πρωΐ, γιατί ὅσο
κι' ἂν βαρικούγανε τώρα ταῦτιά του, τίς διάκρινε τίς δοξα-
ριὲς τῶν βιολιῶν ποῦ ὀδηγοῦσαν τὴν ἐγγονή του, καταστό-
λιστὴ νύφη, ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ γέρου τὸ σπίτι.

Εἶταν ὁ γέρος συγκινημένος πολὺ. Νὰ πάη στὴ στεφά-
νωσὴ στάθηκε ἀδύνατο, τὴν ἐβλεπε ὅμως τῇ χαρᾷ ὀμπρο-
στά του σπαρταριστὴ καθὼς ἔμπαινε ἡ νύφη μὲ τὸν καλὸ
της στὴν κάμαρά του, μὲ τίς κοπέλλες καὶ τοὺς ἄλλους ποῦ
τὴν συνόδευαν. Ἐβλεπε κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ χάρο ὀλονένα
σιμώτερα, ὀλονένα βεβαιότερα δίπλα του. Εἶταν ἡ τελευταία
του εὐκαιρία. Τὸ στεφάνωμα νὰ τὸ δῇ δὲν κατόρθωσε, ἄς
μαζέψῃ λοιπὸν ὅση ζωῆς δύναμη τοῦ ἔμεινε, κι' ἄς σηκωθῇ
νὰ τᾶλλάξῃ τὰ στεφάνια κι' ὁ ἴδιος. Ψιθύρισε τὴν ἐπιθυμία
του στοὺς δικούς του γύρω. Τῆνε σεβάστηκαν τὴν ἐπιθυμία,
τὰ ξανάθεσαν τὰ στεφάνια στὸ γαμπρὸ καὶ στὴ νύφη, καὶ
τονε σήκωσαν τὸ γέρο στὰ πόδια του. Ἐκανε δύναμη κι'
ἄπλωσε τὰ κοκκαλιασμένα του χέρια ὁ γέρος. Τᾶλλαξε τὰ
στεφάνια. Δάκρυζε ὁ κόσμος γύρω ἀπὸ τὴ συγκίνηση. Στά-
θηκε ὁ γέρος μιὰ στιγμὴ ὀλόρθος, κατάχλωμος, γελαστός
πάντα. «Ἐγείνε ἡ ἐπιθυμία μου, εἶπε, μὰ ὄχι ὅλη. Ἄς
βαρέσουν τώρα καὶ τὰ βιολιά.» Κι' ἄρχισαν ἀμέσως τὰ βιο-
λιά τὸν παλὴν τὸ σκοπὸ, τὸ σκοπὸ ποῦ πάντρεψε τὸν ἴδιο τὸ
γέρο, τὴν κόρη του, καὶ τώρα τὴν ἐγγονή του. Εἶταν ἡ με-
γαλότερη, ἡ φωτεινότερη, ἡ θειότερη στιγμὴ τῆς ζωῆς του.

Πέλαγο φῶς ἔλαμψε στὴ γέριχη ὄψι του, σὰν τὶς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, σὰ βασιλεύῃ μέσα σὲ σύννεφα χειμωνιάτικα. Ὡς τὰ φυλλοκάρδια του πῆγε ὁ ἀγαπητός του ἐκεῖνος ὁ σκοπός, ποῦ γι' αὐτὸν ἔλπιζε, γι' αὐτόνα χαίρουνταν ὅλη του τὴ ζωὴ. Εἶδε ὁ κόσμος γύρω τὴν ταραχὴ τῆς ψυχῆς του, καὶ μῆτε νὰ τὰ κρύψουν πιά δὲν ζησοῦσαν τὰ δάκρυα τους. Ἐκαμε νὰ καθίσῃ ὁ γέρος· δὲν μποροῦσε πιά νὰ σταθῇ. Καὶ καθὼς κάθιζε, μέσα στὴ μελωδίᾳ ἐκείνῃ ποῦ τὸν πλημμύριζε, πέταξε ἡ χαρούμενὴ του ψυχὴ στῆς χαρᾶς τὴν αἰώνια τὴν κατοικίᾳ.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς τὸν Μαραθωνόδρομον Λούην.

Ὡσὰν ἐσένα, θάτρεχα ἑστὰ πέρατα τοῦ κόσμου,
Τῆς πενθεραῖς μου τὴν μορφὴν ἂν ἔβλεπα ἐμπρὸς μου.

Εἰς τὸν αὐτὸν

Σ' ἔβλεπαν καὶ ἀποροῦσαν
Μὲ τὸν δρόμον ποῦ ἐπῆρες . . .
Λούη, μὴ σε κυνηγοῦσαν
Οἱ διχαστικοὶ κλητῆρες ;

ΑΛΕΞ. Κ. ΠΕΡΔΙΚΙΔΗΣ